

Riigikogu keskkonnakomisjoni istungi protokoll nr 185

Esmaspäev, 28. jaanuar 2019

Tallinn, Toompea

Algus 11.00 lõpp 12.50

Juhataja: Rainer Vakra

Protokollija: Andra Ainsaar

Võtsid osa: Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Elle Kaur (nõunik-sekretariaadijuhataja), Vivi Older (nõunik)

Puudus: Andres Metsoja

Kutsutud: Eesti Energia AS regulaatorsuhete osakonna juhataja Andres Tropp ja keskkonnateenistuse arendusjuht Tõnis Meriste, Rahandusministeeriumi maksu- ja tollipoliitika osakonna nõunik Lauri Lelumees, Keskkonnaministeeriumi keskkonnatehnoloogia osakonna peaspetsialist Jelena Hannus, keskkonnakorralduse osakonna juhataja Aire Rihe, välisõhu- ja kiirgusosakonna peaspetsialist Heiko Heitur (2. päevakorrapunkti juures), kollektiivse pöördumise algatajate esindajad Virve Sõber ja Asko Lõhmus, Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna Harju talituse riigi eriplaneeringute koostamise nõunik Heddy Klasen ja planeeringute osakonna juhataja asetäitja Tiit Oidjärv, Keskkonnaministeeriumi asekanstler Marku Lamp (3. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala (28.01.-03.02.2019) töökava kinnitamine
2. Tööstusheite seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE)
3. Kollektiivne pöördumine tselluloositehase eriplaneeringu lõpetamiseks
4. Veeseaduse eelnõu (643 SE)
5. Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (Keskkonnameti ja Keskkonnainspektsiooni ühendamine) (789 SE)

1. Nädala (28.01.-03.02.2019) töökava kinnitamine

Esmaspäev, 28.01.2019 kell 11.00

1. Nädala (28.01.-03.02.2019) töökava kinnitamine

2. Tööstusheite seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE)
3. Kollektiivne pöördumine tselluloositehase eriplaneeringu lõpetamiseks
4. Veeseaduse eelnõu (643 SE)
5. Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (Keskkonnameti ja Keskkonnainspektsiooni ühendamine) (789 SE)

Teisipäev, 29.01.2019 kell 14.00

1. Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus (Keskkonnaameti ja Keskkonnainspektsiooni ühendamine) (789 SE)
2. Jäätmeseaduse eelnõu (495 SE)
3. Tööstusheite seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE)

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala (28.01.-03.02.2019) töökava. (konsensus- Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Rainer Vakra)

2. Tööstusheite seaduse muutmise seaduse eelnõu (736 SE)

Rainer Vakra märkis, et eelmisel komisjoni istungi arutelul jäid üles küsimused, miks on vaja muudatuse tegemisega kiirustada antud eelnõu raames ja millised on Eesti Energia AS eesmärgid ning rehviakke kasutamise mahud.

Aire Rihe selgitas, et Riigikokku tuldi eelnõu muutmissetpanekuga nii hilja, kuna vajadus sätte muutmiseks tekkis alles eelmise aasta sügisel. Eesti Energia esitas taotluse kompleksloa muutmiseks, et põlevkiviõli tootmisel kasutada rehviakke. Praeguses seaduses on selles osas piirang, et lisandiga õli saaks põlevkiviõlilis lugeda. Niisiis tuleb mõiste ümber sõnastada ja selleks tehti ettepanek aktsiisiseaduse muutmiseks. Eelmisel aastal sama ettepanekuga rahanduskomisjoni minnes leiti, et see ettepanek jõudis rahanduskomisjoni eelnõu liiga hilises menetlusfaasis ja ettepanek lükati tagasi. Kuna hetkel on menetluses tööstusheite seaduse eelnõu ja ettepanek on seotud rohkem tehnoloogiliste aspektidega kui rahandusega, siis esitati ettepanek antud seaduse eelnõu juurde.

Lauri Lelumees tõi välja, et rahanduskomisjonile esitati see ettepanek viimasel minutil ja tekkisid mitmed küsimused, millele ei olnud võimalik nii kiiresti vastust saada. Nüüdseks uute teadmiste omamisel on seisukoht muutunud ja Rahandusministeerium on ettepanekuga nõus. Eelkõige on tegemist keskkonnaprobleemi lahendamiseks.

Rainer Vakra palus anda ülevaate Eesti Energia plaanidest seoses rehviakke kasutamisega. **Andres Tropp** selgitas, et rehviakke ölisaldus on umbes 3-4 korda suurem kui põlevkivil. Siiani tehtud katsetuste eesmärk oli hinnata keskkonnamõjusid ja saadava toote kvaliteeti. Rehviakke kasutamisel on võimalik põlevkivi asendada kuni kolmandiku võrra. Samuti on rehviakke tuhasus umbes seitse korda väiksem kui põlevkivil. Enefit 140 seadmesse saab rehviakke lisada kuni 4% ja Enefit 280 seadmesse kuni 10% sisendi mahust. Tehtud tuhaanalüüsid näitasid, et rehvi lisand ei mõjuta tuha koostist ja jääb lubatud piirväärtuste juurde. Kompleksloa taotlusesse märgitud 100 000 t/a rehviakke on tehase tehniline piirväärtus, mitte tootmisplaan, samuti ei ole Eesti Energial kavatsust kasutada rehve sellises mahus. Rehviakke kasutamise piiriks võiks jääda 30 000 t/a. Eestis tekib ligikaudu 15 000 t/a kasutatud rehve ja Raadil on ladustatud ligi 25 000 t, millest peaks jätkuma esimeseks paariks

aastaks. Samuti on Eesti Energial huvi vanu rehve sisse tuua ka Baltikumi ning Skandinaavia turult. Seejuures ei ole aga plaanis selleks tarbeks uusi tootmiseseadmeid rajada, mis tekitaks täiendavat keskkonnamõju.

Rainer Vakra küsis, et kas seoses rehvide kasutamise väheneb ka põlevkivi kaevandamine. **Andres Tropp** vastas, et rehvide lisamisega kasutatakse kindlasti vähem põlevkivi, kuid kui palju, seda näitab tootmisprotsesside optimeerimine.

Meelis Mälberg tundis huvi, et kumb on majanduslikus mõttes tootmissisendina mõistlikum, kas rehvid või põlevkivi. **Andres Tropp** vastas, et see on väga erinev. Hetkel puuduvad tarnelepingud, kuid kuna tegemist on olulise keskkonnaprobleemiga, siis sellele otsitakse lahendust. Samas tuleb kasutatud rehve enne õli tootmist hakkida ja seega on investeeringud kindlasti suuremad kui põlevkivi puhul. Seejuures saab aga rehvidest boonusena rohkem õli kätte.

Rainer Vakra küsis, et kas rehvide hakkimiseks esitatakse KIK-i projekt seadmete hankimiseks. **Andres Tropp** vastas, et hakkuri ostmise toetamise taotlus ei ole välistatud.

Urve Palo tundis huvi, et kas rehvi haket lisatakse põlevkivile kuni 30%. **Andres Tropp** vastas, et Enefit 140 seadmete tehniline võimekus on kuni 4% rehvi haket. **Urve Palo** täiendas, et kas 4% on võimalik katta Eesti rehvidega või see nõuab juba importi. **Andres Tropp** märkis, et 4% katavad Eesti vanarehvid. **Rainer Vakra** küsis, et mitu tonni rehve on 4% kogumahust. **Andres Tropp** vastas, et kahe õlitehase peale kokku kasutatakse 3,5 miljonit tonni põlevkivi ja sellest 4% on umbes 140 000 t. **Urve Palo** märkis, et seega on suur tõenäosus, et rehve hakatakse olulistest kogustest importima. **Andres Tropp** rõhutas, et sobilikel tingimustel rehve on turult keeruline kätte saada.

Kalle Palling küsis, et milline saab olema rehvide maaletoojate tootjavastusorganisatsiooni süsteem. **Aire Rihe** vastas, et Eestis on kohustus tootjavastutuse põhimõtte järgi kokku koguda enda poolt turule lastud rehvid ehk see kehtib Eesti piires. Selle eest vastutab tootja või tootjavastusorganisatsioon. Kui muudatus läbi läheb ja Eesti Energia hakkab rehve kasutama, siis tõenäoliselt võib kasvada ka vanarehvide hind. Praegu olemasolev süsteem muudatust ei vaja ja pigem paneb see süsteemi korrektselt tööle. Jäätmeseaduse eelnõu juures on muudatus kehtestada rehvidele aktsiis, juhul kui need jäävad aastate jooksul taaskasutamata. **Rainer Vakra** täpsustas, et kuidas seda kontrollitakse. **Aire Rihe** märkis, et selleks hakatakse kasutama probleemtoodete registrit, kuhu igas kvartalis andmeid sisestatakse. Kui rehvid on käideldud, siis selle kohta esitatakse tõend. Seejuures, kui andmebaasis tekivad ebakõlad turule lastud ja käideldud rehvide osas, siis on selge, et kusagil on jäänud rehvid käitlemata.

Terje Trei tundis huvi, et miks on vaja muudatusega kiirustada. **Andres Tropp** vastas, et Eesti Energia on analüüsidega tegelenud juba aastaid. Vastused kõikidele olulistele küsimustele on olemas. Rehvi haket tasub põlevkiviõli tootmisel kasutada ja ennekõike kasutatakse Eesti vanarehve. Eesti Energiale sobivatel tingimustel ollakse valmis rehve ka sisse tooma.

Terje Trei küsis, et kumb on loodusele kasulikum, kas toota õli rehvidest või põlevkivist. **Andres Tropp** vastas, et rehvide tuhasuse kogus on niivõrd väike, et ei mõjuta tootmisel saadava tuha mõju keskkonnale. Seejuures kulub aga ligi kolm korda vähem põlevkivi.

Kalle Palling tundis huvi, et milline on Rahandusministeeriumi seisukoht tänaseks. **Lauri Lelumees** selgitas, et Rahandusministeeriumil puudus eelmise aasta lõpus piisav informatsioon. Täna on need teadmised olemas ja hetkel ei ole põhjust muudatusele vastu olla. Kui muudatus ära jätta, siis tuleks hakata rehvilisandiga põlevkiviõli muust kaubast eraldi ladustama, kuna tegemist oleks raske kütteõliga. See tooks ettevõttele kaasa lisakulusid.

Kalle Palling küsis, et kuhu asetub selline rehvihakke kasutamine jäätmekäitluse hierarhias. **Aire Rihe** vastas, et tegemist oleks taaskasutamisega, kuid rehvide puhul ei ole antud konkreetseid ringlussevõtu määrasid.

Kalle Palling tundis huvi, et kui kiirelt kaob Raadi rehvihunnik seaduse muutmisel. **Andres Tropp** vastas, et ei oska täpselt öelda, kuid Raadi vanarehvid on kindlasti prioriteet.

Rainer Vakra küsis, et mis on garantii, et Eesti Energia hakkab kasutama esmajärgus siinseid kasutatud rehve, mitte soodsamatel tingimustel lähinaabrite omasid. **Andres Tropp** vastas, et selleks garantiid anda ei saa, kuid see ei oleks moraalselt õigustustatud ja ettevõtte perspektiivis võimalik. **Aire Rihe** lisas, et Raadi rehvide osas rakendatakse sundtäitmist. Selleks, et tekiks kohustus Eesti piires rehve käidelda, ongi jäätmeseaduse eelnõus muudatus rehvidele aktsiis kehtestada.

Meelis Mälberg tundis huvi, et kas keegi maailmas analoogsel viisil rehve taaskasutab. **Andres Tropp** vastas, et analoogselt kindlasti mitte, kuna kusagil maailmas ei toodeta põlevkiviõli sellisel viisil. Seejuures toodetakse rehvidest mujal maailmas samuti õli, kuid mitte põlevkiviõli lisandina.

Rainer Vakra küsis, et kas rehvide lisamisega põlevkiviõli hulka halveneb kuidagi ka tehase õhuheite kvaliteet. **Heiko Heitur** vastas, et välisõhu kvaliteet kindlasti ei halvene. Õhusaaste on reguleeritud läbi põletusseadmete nõuete ja lubadega. **Andres Tropp** lisas, et rehvihakke ei põletata, vaid tegemist on utmisprotsessiga, kus puudub õhu ligipääs ja põlemist ei toimu.

Urve Palo tõi välja, et antud ettepaneku põhjendus on liiga napolisõnaline. Kirjeldatakse vaid probleemi kasutatud rehvide kohta, kuid kusagilt ei loe välja Eesti Energia mitmeaastase uuringu tulemusi. Ilma põhjalikuma selgitusega ei saa esitatud ettepanekut heaks kiita. **Andres Tropp** selgitas, et Eesti Energia saab siinjuures koostööd teha vaid loaandjaga ja neile on edastatud kõik küsitud andmed. **Aire Rihe** lisas, et Eesti Energia on ministeeriumile uuringu tulemused edastanud ja soovi korral saab need ka komisjonile saadetud. **Terje Trei** nõustus, et ettepaneku idee on hea, kuid muudatuse esitamise protsess on halvasti läbi mõeldud.

Rainer Vakra tundis huvi, et kuidas muutuks Eesti Energia rehvihakke kasutamise plaan, kui muudatus seaduses lükkuks edasi jaanipäevaks. **Andres Tropp** vastas, et kui see muudatus vastu võetakse, siis alustaksid nad tööstusliku tootmisega veebruaris, vastasel juhul mitte.

Heiko Heitur märkis, et tegemist on aktsiisiseaduses tehtava muudatusega ja juhul kui praegu ettepanek tagasi lükatakse, hakkaks tõenäoliselt seda menetlema uus valitsus. Seega jõustuks muudatus heal juhul alles 2020. aastast. **Jelena Hannus** lisas, et muudatuse taga seisab ka Eesti Energia kompleksloa muutmise taotlus. **Lauri Lelumees** selgitas, et kui Rahandusministeerium oleks saanud muudatusest teada eelmise aasta augustis-septembris, siis oleks saanud sellele mõistlikult reageerida ja ettepanekuga arvestada. **Heiko Heitur** lisas, et kui põlevkiviõli definitsiooni ei muudetaks, siis rehvihakke lisandiga õli loetakse raskeks kütteõlaks. See

tähendaks Eesti Energiale olulisi lisainvesteeringuid ning nad ei pruugi üldse rehvihaket kasutama hakata.

Rainer Vakra palus saata komisjonile päeva jooksul põhjendatud selgituse või mõjuanalüüsi, kuna praegune selgitus ei ole piisav.

Otsustati:

2.1 Jätkata arutelu komisjonis. (konsensus- Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Rainer Vakra)

3. Kollektiivne pöördumine tselluloositehase eriplaneeringu lõpetamiseks

Rainer Vakra märkis, et kollektiivne pöördumine algatati 11.12.2018. Riigikogu juhatus võttis pöördumise menetlusse 15.01.2019 ja edastas selle menetlemiseks keskkonnakomisjonile. Samas Vabariigi Valitsus lõpetas 12.11.2018 korraldusega nr 290 puidurafineerimistehase püstitamiseks ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks riigi eriplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise.

Asko Lõhmus selgitas, et pöördumine on suunatud hea valitsemistava järgimisele. Selleks tuleks edasi tegeleda järgmise kolme teemapunktidega. Esiteks riikliku huvi määratlemine: puidurafineerimistehase teemat ei arutatud metsandusnõukogus, kuigi Keskkonnaministeerium eesotsas ministriga ja ka Majandus- ning Kommunikatsiooniministeerium võtsid koheselt tehase suhtes seisukoha. Riikliku huvi määratlemisele peaks eelnema demokraatlik protsess, kus seisukoht võetakse. **Virve Põld** tõi välja teise punktina, et Eestis ei toimu adekvaatset keskkonnamõju hindamist. Arvestades Emajõe halba seisundit ja tehase tootmismahute oleks kindlasti vesikonna seisukord veelgi halvenenud. Samuti on keskkonnamõju hindamise protsess ebausaldusväärne, kuna puudub alternatiivide kaalumine, sh nullalternatiivi. **Asko Lõhmus** lisas, et kolmandaks ei saanud kohalik kogukond protsessi õiguspärasusest aru. Seega kogu menetlusahel tuleks tervikuna ülevaadata.

Kalle Palling tõi välja, et on pöördumises tooduga nõus, kuid mitte keskkonnaprobleemide kajastamisega. Antud protsessis ei jõutud uuringuteni, kuid paljudel olid kindlad seisukohad jõe seisundi osas. **Virve Sõber** selgitas, et Emajões on kõrged toitainete näitajad ja sellises mahus tootmine oleks igal juhul suurendanud toitainete voolu jõkke. **Kalle Palling** lisas, et siis peaksime rääkima ka sealsest põllumajandusest ja väetiste kasutamisest ning seejuures kõrvutama väetistega kasvatatud põllusaadustest ja puiduväärindamisest saadud majanduslikku lisandväärtust. Oluline on arvestada hetke olukorda ja näha suurt pilti.

Kalle Palling küsis, et mis on pöördujate soovitus, kuidas puiduväärindamist tulevikus arutada. **Asko Lõhmus** vastas, et sätestada tuleks konkreetsed protseduurid, kuidas selliste arendusprojektide riiklikku huvi määratakse. Näiteks valdkonna arengukava aluseks võttes jmt.

Rainer Vakra märkis, et arengukavasid tehakse nii pikas perspektiivis, et koostamise hetkel ei osata ennustada 20 aasta jooksul toimuvaid võimalikke muutusi.

Kalle Palling küsis, et kuidas sellisel juhul õiglaselt arvestada ärihuvisid ja kuidas tagada, et konkureerivad huvid ei saaks mõjutada näiteks teadusuuringuid. **Asko Lõhmus** vastas, et meedia on esitanud selles osas valeväiteid ja see kahjustab Eesti teadlaste mainet. Meedias käsitletu on antud Tartu Ülikooli sotsiaalteaduskonnale analüüsimiseks, et välja selgitada, kas meedia käsitles teemat adekvaatselt. **Virve Sõber** täiendas, et erinevate huvide korral peaks riik vaatama suuremat strateegilist plaani. Samuti ei saa teha otsuseid ainult ärihuvide kasuks, kuna

me kõik elame samas keskkonnas. **Kalle Palling** lisas, et otsustajal on keeruline tõusta kõrgemale ja vaadata laiemat pilti, kui need otsused on nii paljudele ebapopulaarsed, kuigi otsus võib olla tuleviku perspektiivis kasulik.

Asko Lõhmus märkis, et riik vajab juhust, mida teha, kui eraettevõtte tuleb sellise plaaniga. Nüüdseks on kõigil ka olemas kogemus, millest õppida.

Heddy Klasen tõi välja, mida riik juhtunust õppis: Riigikohus tunnistas riigi eriplaneeringu instrumendi legaalseks, riigi ning erahuvid võivad kattuda ehk erahuvides võib riigi eriplaneeringut teha ja kohaliku omavalitsuse ning riigi huvi on lõpuks sama, kuna kasu saab ka kohalik omavalitsus. **Tiit Oidjärv** täiendas, et riigi eriplaneering ei vastanda riigi ja kohaliku omavalitsuse huvisid. Teatud vältimatu projekti puhul ei pruugi see kohalikku kasu tuua ja siis see võib vastandlik olla, kuid see ei ole vaikumisi vastandlik instrument. Riigil on võimalik jätta arvestamata kohaliku omavalitsuse arvamus, aga see on kindlasti igale valitsusele raske otsus.

Marku Lamp selgitas, et antud juhul ei jõutud alternatiivide kaalumiseni, mis oleks pidanud keskkonnamõju hindamise käigus lauale tulema, sh ka nullalternatiiv. Seega on küsimus, kuidas selles protsessis üldse jõuda nii kaugemale, et need arutelud tekiksid.

Rainer Vakra märkis, et antud pöördumine seoses selle Riigikogu koosseisu lõppemisega täiskogu ette arutelule ei jõua. Komisjon vastab pöördumisele omapoolse kirjaga.

Otsustati:

3.1 Jätkata arutelu komisjonis. (konsensus- Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Rainer Vakra)

4. Veeseaduse eelnõu (643 SE)

Elle Kaur selgitas, et seoses tööstusheite seaduse eelnõu ja veeseaduse eelnõu erineva menetlemise kiirusega tuleb teha veeseaduse eelnõu (643 SE) 3. lugemise teksti kaks normitehnilist muudatust.

Otsustati:

4.1 Esitada eelnõule (643 SE) järgmised komisjonipoolsed muudatusettepanekud:

4.1.1 Täiendada eelnõu § 301 uue punktiga 3 (muutes järgneva punkti numeratsiooni):

3) paragrahvi 46 lõike 2 punktis 13 asendatakse tekstiosa „§ 26⁵ lõike 7“ tekstiosaga „§ 26⁵ lõike 10“;

Hääletustulemus: konsensus- Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Rainer Vakra (arvestada täielikult)

4.1.2 Muuta eelnõu § 305 lg 2 ja sõnastada see järgmiselt:

(2) Käesoleva seaduse § 301 punkt 3 ja § 303 jõustuvad üldises korras.

Hääletustulemus: konsensus- Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Rainer Vakra (arvestada täielikult)

5. Vabariigi Valitsuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (Keskkonnameti ja Keskkonnainspeksiooni ühendamine) (789 SE)

Rainer Vakra märkis, et kui on soov eelnõu selle koosseisuga lõpuni menetleda, siis tuleb see saata teisele lugemisele.

Komisjon otsustas teha menetluslikud otsused järgmisel istungil.

Otsustati:

5.1 Jätkata arutelu komisjonis. (konsensus- Valeri Korb, Meelis Mälberg, Eevi Paasmäe, Kalle Palling, Urve Palo, Terje Trei, Rainer Vakra)

(allkirjastatud digitaalselt)
Rainer Vakra
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Andra Ainsaar
protokollija